

Als Jocs Olímpics d'hivern de Sotxi, ja hi ha un guanyador segur: l'amfitrió Vladímir Putin. El president ha utilitzat aquest espectacle de costos multimilionaris per assegurar el seu domini i sotmetre els seus rivals.

Els Jocs de Putin

EL TEMPS

D'esquena ampla i cap voluminós, el president dels ferrocarrils russos sembla que no tingui por de res ni de ningú. Quan Vladímir Iakunin s'encarrega d'instal·lar línies de ferrocarril a l'Iran o a Corea del Nord, fa de ministre d'afers estrangers paral·lel de Rússia. Amb un pressupost multimilionari, se'l considera, a més, un dels polítics més importants de Moscou. I com a patró de gairebé un milió d'empleats és l'empresari més gran del país.

En les ocasions festives li agrada portar uniforme. Els brodats de plata en forma de fulles d'alzina que duu al coll recorden aquell temps en què els dirigents dels ferrocarrils soviètics encara

servien la pàtria amb el rang de general. Tanmateix, a l'acte d'inauguració de la moderna estació que s'ha encarregat de construir a la ciutat olímpica de Sotxi, Iakunin hi assisteix de paisà, amb un vestit blau fosc i una corbata de seda rosa. Però fins i tot sense uniforme, es manté ferm com un soldat de plom davant el seu president.

L'actitud corporal de Iakunin revela orgull, però també un xic de temor; i això que pertany al cercle més proper de Putin i que es coneixen des de fa més de vint anys. "En nom de tot el col·lectiu dels ferrocarrils russos li dono les gràcies per la confiança, l'ajuda i també pel control al qual sempre ens ha sotmès", crida Iakunin.

Control. És una paraula clau quan es parla de Sotxi; i també ho és, però, amb relació a les curses pel poder i pels diners, que es disputen a Moscou portes endins, als passadissos dels ministeris i als despatxos dels executius de les grans empreses. En aquest combat no es tracta de guanyar medalles, sinó milions. No es lluita per una plaça a la selecció nacional, sinó per una plaça en l'elit del poder rus. No pas per l'aplaudiment del públic, sinó per l'aprovació d'un sol home: Vladímir Putin.

El president –en el punt de mira des de fa tot just un any i mig per frau electoral i per manifestacions massives– fa servir els Jocs Olímpics per presentar-se davant el poble com un home capaç de tot. Però també per enfortir el seu domini i per parar els peus als clans rivals. Qui està al servei de Putin incondicionalment pot treure beneficis de Sotxi; qui s'hi oposa perd les seves prerrogatives.

El president dels ferrocarrils, Vladímir Iakunin, és el millor advocat de Putin quan es tracta de defensar el Kremlin davant d'acusacions de corrupció, de despeses exagerades i d'homofòbia. Fa pensar en Franz Josef Strauß, ultraconservador i vehement, i és amb aquesta actitud que s'expressa en parlar de la "guerra d'informació que Occident ha trametat contra Rússia". "Vam començar de zero i hem construït, amb una velocitat de rècord, centrals elèctriques, autopistes i túnels, i això costa diners, lògicament". Per a la gran estació de Sotxi han calgut tres anys i mig; a Berlín es va tardar tres vegades més.

Iakunin voldria portar als tribunals certs delegats esportius d'Occident, com ara el president suís de la Federació Internacional d'Esquí, que afirma que "un terç dels diners" ha desaparegut. "I d'on ho ha tret, això? Que potser ell està implicat en corrupció?", contesta desafiant Iakunin. "Això són calúmnies contra Rússia".

A Sotxi, l'empresa de ferrocarrils de Iakunin ha creat del no-res vuit grans projectes per valor de 6.600 milions

d'euros, entre els quals hi ha una autopista i la línia de ferrocarril de 42 quilòmetres des de la costa fins a la serralada del Caucas. I també ha construït l'estació que pot acollir tants passatgers com la de Berlín, només que la capital alemanya té deu vegades més habitants que Sotxi. Els treballadors de Iakunin han abocat 332.000 metres quadrats d'asfalt, han col·locat 54.000 metres quadrats de granit i han colgat 6.000 plantes sota terra. "El president ha quedat molt satisfet amb la nostra feina", diu el cap dels ferrocarrils.

La satisfacció del president val la pena: Iakunin es manté en el càrrec, malgrat que el líder opositor i bloqueig Aleksèi Navalni revelés fa uns quants mesos que, a Sotxi, el rei dels ferrocarrils, a banda de ser un constructor excel·lent, també hi està forjant el seu propi benestar. Perquè, segons Navalni, Iakunin s'ha construït a les portes de Moscou un palau amb desenes d'habitacions i amb una cambra especial refrigerada per als abrics de pell de la seva dona. Iakunin ho ha minimitzat qualificant-ho de "campanya per tacar" el seu nom.

Poc temps abans, Putin havia ajudat el president dels ferrocarrils, quan a Moscou s'especulava sobre la seva imminent destitució del govern i l'agència estatal de notícies ja havia anunciat que seria substituït. Darrere aquesta acció es creu que hi ha l'equip del primer ministre Dmitri Medvédev. Ja fa temps que el vol veure fora, però Putin reté el seu vassall incondicional.

Medvédev, per la seva banda, en els últims mesos ha vist limitat el seu poder polític per ordre del president, pràcticament ha estat apartat del tot. La majoria dels seus seguidors han estat retirats de càrrecs importants, també de les fonts de negoci de Sotxi.

Un d'ells és Ahmed Bilalov, empresari de la construcció provinent de la

tumultuosa república caucàsica del Dagestan, la companyia del qual s'ha assegurat entre altres coses la construcció del trampolí de salts de Sotxi. En la persona de Bilalov, Putin va exemplificar la lluita contra la corrupció entorn dels Jocs Olímpics més cars de la història: exactament un any abans de començar els Jocs, el cap del Kremlin va sermonejar l'empresari Bilalov davant les càmeres a l'estació d'esquí situada més amunt de Sotxi, perquè les instal·lacions encara no estaven a punt, alhora que els costos s'havien multiplicat per set fins a arribar a 174 milions d'euros.

Fins aleshores, Bilalov havia estat vice-president del Comitè Olímpic Rus i membre del partit estatal Rússia Unida. Poc després de la reprimenda televisada de Putin, Bilalov fou destituït de tots els càrrecs i fugí a Londres.

La seva destitució havia de servir com a intimidació. I com passa sovint a Rússia la intimidació va acabar despietadament. I és que amb prou feines el president havia renyat Bilalov, l'oficina d'investigació de Moscou ja obria un procés penal contra l'empresari: va aparèixer, tot d'una, que havia malversat diner públic juntament amb el seu germà Magomed. Li retreien que la seva empresa havia obtingut un crèdit per a la construcció de les instal·lacions olímpiques, però que ells no havien fet servir els diners per a aquesta finalitat, sinó que els havien invertit en un banc propietat de Magomed i els havien prestat a un interès tres vegades més elevat. Amb aquest procediment els germans havien obtingut suposadament uns guanys d'un milió d'euros.

Bilalov assegura, per contra, que aquestes acusacions són un "mentida vergonyosa". Darrere l'escàndol hi ha un gran accionista de la seva empresa, el qual, en els assumptes de construcció de Sotxi, ha actuat amb prepotència:

ens referim a Sberbank, el banc estatal més gran i més antic del país. Sberbank va quedar-se, després de la retirada dels germans Bilalov, la majoria d'accions de la companyia.

No s'ha aclarit quina versió és certa. Però la situació deixa entreveure que algú va buscar el benefici propi sense sotmetre's en la mesura adient als interessos del Kremlin. I aquest algú es va alinear amb el benefactor equivocat.

Bilalov no és el primer que ha hagut de veure com els gloriosos Jocs de Putin es convertien en uns Jocs perduts. Als pocs oligarques que quedaven del temps del seu predecessor Borís Ieltsin, el president ja els va recordar les seves obligacions just després de l'adjudicació dels Jocs a Sotxi el juliol de 2007. Gairebé els va obligar a invertir-hi: al rei del níquel i antiga mà dreta de Ieltsin, Vladímir Potanin, amb un patrimoni valorat en 14.300 milions de dòlars; i al tsar de l'alumini Oleg Deripaska, casat amb una nebodastra de Ieltsin i que es creu que disposa de 8.500 milions de dòlars. "Participar a Sotxi és una mena d'impost per als oligarques", afirma l'ex-primer ministre Mikhaïl Kassiànov. "Que vols continuar fent negocis a Rússia, doncs has d'ajudar Putin".

Potanin, en certa manera, està ben valorat al Kremlin, perquè va tenir llestos els edificis per valor de gairebé 2.000 milions d'euros amb puntualitat, entre els quals un balneari de muntanya amb hotels a l'estil dels Alps i un telesquí ultramodern.

L'empresa de Deripaska Rusal, en canvi, està molt endeutada i pràcticament ja depèn del banc estatal VTB. Tres setmanes abans de la inauguració dels Jocs encara es feien retocs a la vila olímpica, impulsada per Deripaska, que ha costat 500 milions d'euros.

Hi ha un fet, però, que uneix tots dos magnats, que en el passat tant s'havien

enfrontat: tots dos volen, preferiblement, que els contribuents saldin les seves inversions. Juntament amb els caps de les empreses estatals Gazprom i Sberbank, que també han gastat milers de milions a Sotxi, Potanin i Deripaska demanen al govern que, si més no, salvi un mínim de les seves inversions. És ben sabut que no creuen que realment, després dels Jocs d'hivern, Sotxi esdevingui aquella meca turística amb 50.000 pernoctacions diàries que somia el Kremlin. I no és cap sorpresa, penssem que una metròpoli de 14 milions d'habitants com Moscou té escassament el doble de llits d'hotel.

Però també hi ha grans empresaris per als quals Sotxi ha estat una font de riquesa des de bon començament: homes especialment propers al Kremlin i a Vladímir Putin. Arkadi Rotenberg, per exemple, era fins fa ben bé 30 anys director d'una escola esportiva insignificant per a infants i joves de Leningrad, l'actual Sant Petersburg. Després de la fi de la Unió Soviètica va provar sort en el món del comerç amb Finlàndia. Mai no va aparèixer en públic, però avui, a l'edat de 62 anys, és multimilionari i controla, juntament amb el seu germà Borís, bancs, companyies de gasoductes i constructores.

L'ascens dels germans Rotenberg va començar després que un amic de la infantesa iniciés la seva carrera: Vladímir Putin. Temps enrere s'havien entrenat junts en un club de judo, avui pertanyent al multimilionari, i del qual Putin és president d'honor. Rotenberg és considerat l'entrenador de judo del cap del Kremlin. Alhora presideix la junta directiva del famós club d'hoquei sobre

gel Dinamo Moscou, el consell executiu del qual està ple de grans figures del Kremlin.

En aquest sentit, no sorprèn gens que Rotenberg hagi ascendit a multimilionari en pocs anys. Quan l'any 2008 Gazprom va vendre cinc filials per a la construcció de gasoductes i plantes de compressors, el lucratiu paquet va sortir a la venda pel preu de saldo de 227 milions d'euros. Se'l van emportar empreses xipriotes; l'home que hi havia al darrere era Arkadi Rotenberg.

Per als grans projectes de Sotxi les companyies de Rotenberg han signat contractes per més de 4.800 milions d'euros, com ha informat l'empresa de finances nord-americana Bloomberg, per exemple per a la construcció de carrers, d'un gasoducte i del centre de premsa. A diferència de Deripaska i Potanin, Rotenberg, segons alguns observadors, no ha perdut diners amb l'espectacle esportiu, sinó que n'ha guanyat força: perquè ell rep els encàrrecs de l'estat.

A Sotxi, l'estat actua sobretot a través del consorci Olimpstroï, agent principal en la construcció d'instal·lacions esportives. És una de les set grans empreses estatals de Rússia i, òbviament, un caldo de cultiu per a la corrupció. Perquè, paradoxalment, els consorcis estatals com aquest tenen l'estatus d'organitzacions no comercials i no han de presentar balanços de comptes detallats.

El destí d'Olimpstroï demostra els punts dèbils del sistema de Putin. Un sistema que concentra el diner i el poder a les mans d'uns pocs, cosa que produeix una mala gestió. Olimpstroï es va fundar ara fa sis anys, però ja han passat

tres presidents diferents per la junta directiva, els quals o bé no es van saber imposar als dirigents locals o bé van tenir estira-i-arrosses amb alts càrrecs del govern. Ara han posat a la direcció un alt funcionari de Moscou.

El caos a la direcció de l'empresa més gran dels Jocs Olímpics indica "que hi ha hagut conflictes entre les diverses elits que volien tenir sota control els fluxos monetaris", escriu Robert Ortung, expert en Rússia. Ortung es remet a un estudi sobre les despeses d'Olimpstroï, segons el qual, a Rússia, les instal·lacions olímpiques han estat un 57 per cent més cares que instal·lacions comparables en d'altres països. La diferència, segons l'expert, la deuen haver amagada persones internes que controlen les grans constructores.

A la majoria de russos els fa il·lusió l'espectacle dels Jocs; les crides al boicot per part d'Occident no els arriben. I si els arriben, fan que no amb cara de no entendre res. Que el president alemany no hi anirà? No n'han sentit dir res. El debat sobre la llei contra els homosexuals? Els sona estrany. El tema de l'homofòbia no és present. Tanmateix, quan d'aquí a uns quants mesos l'alegria de l'Olimpíada s'hagi esvaït, l'economia torni a ranquejar i els ciutadans trobin a faltar els diners gastats a Sotxi, Putin farà rodar uns quants caps.

I d'aquí a quatre anys ja hi haurà l'altre gran esdeveniment, el mundial de futbol.

Christian Neef; Matthias Schepp
©Der Spiegel

Traducció: Arnau Figueras Deulofeu

Avancem junts

Port de Barcelona

Port de Barcelona, el primer *hub* logístic del sud d'Europa.